

Inhoud

ARTIKELEN

- Hein A.M. Klemann **De Nederlandse economie tijdens de Tweede Wereldoorlog** 3

Nu de vraag naar goed of fout in de Tweede Wereldoorlog wat op de achtergrond raakt, komt de ontwikkeling van de Nederlandse economie in die tijd in een ander licht te staan. De Nederlandse industrie heeft goed voor de Nazi-minister Speer zijn best gedaan. Waarom, dat is nu de vraag.

- E.M. Janssen Perio **Over kitsch-elementen in onze geschiedschrijving** 41

Piet Buunk betoogde in een eerder artikel in dit tijdschrift dat er kitsch-elementen aanwezig zijn in de werken van bijvoorbeeld Geyl en Romein. Janssen Perio is van mening dat een dergelijke stelling roept om een wederwoord.

-
- BOEKBESPREKINGEN** 45

-
- KORTE AANKONDIGINGEN** 105

-
- TIJDSCHRIFTBESPREKINGEN** 128
-

Geachte lezer,

In deze aflevering mist u de bibliografie. Deze wordt niet langer in de vorm opgenomen die u van het TvG gewend bent. Er zijn teveel andere media die hetzelfde doen, in meer volledige uitvoering en met meer oog voor de specifieke interesses van de specialist. De redactie beraadt zich nu over een aanbod op dit terrein, dat beter aansluit bij moderne behoeften en communicatiemogelijkheden. Wij

ARTIKELLEN

- J.G.C. Venner en J.H.M. Verlinden **Keizer Karel de Dikke en de Noormannen te Asselt 881-882. Regionale geschiedenis in een Europees Kader** 147

De invallen van de Noormannen in de negende eeuw in Francië zijn tot nu toe veelal slechts regionaal geduid. De vraag is of een Europees perspectief verhelderend kan werken. In dat perspectief blijkt de rol van de zwakke keizer Karel III belangrijker dan tot nu toe is gedacht.

- Laetitia Gorter-Van Royen **De regentessen van Karel V in de Nederlanden. Beeld en Werkelijkheid** 169

Margareta van Oostenrijk en Maria van Hongarije bestuurdten als regentessen van Karel V de Nederlanden in de zestiende eeuw. Het beeld van deze regentessen wisselt in de historiografie. Hier worden ze vergeleken in hun verhouding tot de keizer en tot de heren raadslieden die hen omringden.

- Henk te Velde **Een aparte techniek. Nederlandse politieke acteurs en de massa na 1870** 198

Waren de Nederlandse politieke leiders tegen het einde van de vorige eeuw echter en eerlijker dan hun voorgangers? Of was dit slechts schone schijn? De politieke mobilisatie van grote groepen in de samenleving vroeg naast een politieke stijl vooral ook om een aangepaste techniek, zodat de boodschap overkwam.

BOEKBESPREKINGEN

213

Waarin onder andere:

Van der Dussen over **Telling the truth about history**;
Van der Vliet over **Hegemony and Empire. The development of the Roman Imperium in the East from 148 to 62 B.C.**; Lendering over **Jesus and his contemporaries. Comparative studies**; Bijsterveld over **Property and power in the early Middle Ages**; Dorren over **A miracle mirrored. The Dutch Republic in European perspective**; Kroes over **Religion and the working class in Antebellum America**; Van Osta over

**Italian industrialists from Liberalism to Fascism.
The political development of the industrial
bourgeoisie; Mulder over Beel. Van vazal tot
onderkoning.**

KORTE AANKONDIGINGEN

265

Inhoud

ARTIKELEN

- Vincent Hunink **Antieke historici in het Nederlands** 279

Er is de laatste jaren sprake van een duidelijke toename van vertalingen van antieke literatuur. Het is opvallend dat juist de vertalingen van antieke geschiedschrijvers goed blijken te verkopen. Vanwaar dit speciale succes?

- Freek Colombijn **Een milieu-effect rapportage van de gambircultuur in de Riau-archipel in de negentiende eeuw** 290

Het centrum van de Nederlands-Indische gambirteelt was de Riau-archipel. In de loop van de negentiende eeuw voltrok zich in de gambircultuur een milieuramp. Wat waren de oorzaken hiervan? Bestaat er een historisch voorbeeld van duurzame gambirteelt? Waarom faalde het proto-milieubeleid van de koloniale overheid?

- Dick Koolman **Hyderabad en de onafhankelijkheid van India. Het Omstreden Moslim Karakter van een Bedreigde Staat** 313

Globaliseringsprocessen gaan gepaard met een versterking van locale en ethnische identiteiten. Die theorie kan ook worden toegepast op de vorming van de Indiase Unie (1947). Het vorstendom Hyderabad werd deel van die grotere seculiere eenheid, maar dat leidde tot een uitbarsting van geweld tussen Hindoes en Moslims. Was Hyderabad eigenlijk een Moslim staat en wat betekende dat?

- H.S.J. Jansen **De voorwerpen van vergelijking. Op zoek naar een nieuwe vergelijkingstypologie** 329

De vergelijkende methode lijkt simpel. Ogenscheinlijk is het niets anders dan het zoeken van overeenkomsten en verschillen. In werkelijkheid zit er meer aan vast. Wat bijvoorbeeld moet er vergeleken worden en wat doen we met de resultaten van de vergelijking? Dit soort vragen hebben een uitgebreide literatuur opgeleverd, waarin allerlei vergelijkingstypen gepresenteerd worden. In 'De voorwerpen van vergelijking' wordt de typologie-ontwikkeling voortgezet aan de hand van de vraag hoe de te vergelijken 'voorwerpen' er uit zien.

Waarin onder andere:

Van Leeuwen over de opstellen van **Kossmann, Von der Dunk en Tollebeek**; Burgers over het **Lexicon Topographicum Urbis Romae**; Bejczy over **Tracy, Erasmus of the Low Countries**; Veenendaal over **Van Koningsbrugge, Tussen Rijswijk en Utrecht**; Visser over **Mosse, The image of man**; De Jong over **Fasseur, Indischgasten**; Van Berkel over **Hobsbawm, The Age of Extremes**; Blom over **Van Vree, In de Schaduw van Auschwitz**.

Wankelt Beels beeld? Giebels replek op Mulders bespreking van zijn dissertatie, met een naschrift van de recensent

Inhoud

ARTIKELEN

- Peter-Paul Koch **De Thidrekssaga. Waarheid in oude verhalen?**

423

Het is algemeen bekend dat de Dietrich von Bern die in vele Duitse heldenliederen een hoofdrol speelt, eigenlijk Theoderik de Grote is. Het probleem is echter, dat de verhalen over Dietrich von Bern niets met het leven van Theoderik de Grote te maken hebben. Komt dit door de ongebreidelde fantasie van de Middeleeuwse dichters, zoals men algemeen aanneemt, of is er een andere verklaring?

- Joe. M. Lotman(f) en B.A. Oespenski **Het 'eigene' en het 'vreemde' in de Russische cultuurgeschiedenis** (met een inleiding van Sander Brouwer).

443

De verhouding tot de 'ander' lijkt vooral een veel bediscussieerd onderwerp te zijn in de Franse essayistiek, filosofie en geschiedschrijving, van Montaigne tot Todorov, Levinas en de Certeau. In dit nummer een bijdrage van Russische auteurs, Joeri M. Lotman en Boris A. Oespenski, gewijd aan de specifiek Russische opvattingen van, en houding tegenover, anders-zijn. Hoe anders is men anders in een andere cultuur?

- Ronald van Kesteren **Geschiedenis en didactiek. Een ongewenste dispariteit?**

467

In de Verlichting kregen historische presentatie, oriëntatie en receptie ruimschoots aandacht. Ze werden bestudeerd in de geschieddidactiek, die voorafging aan de geschiedwetenschap. In de loop van de negentiende eeuw eigenden professionele historici zich de geschiedenis toe. Didactische overpeinzingen verloren aan belang. Gelijktijdig werden in de zelfbewuste nationale staten van overheidswege geschiedenisleraren aangesteld die historische oriëntatie en identiteit moesten uitdragen en de didactiek versmalde zich tot het schoolwezen. Inmiddels lijkt zich een kentering af te tekenen.

STAND VAN ZAKEN IN HET ONDERZOEK

- Jan Luiten van Zanden **Werd de Gouden Eeuw uit turf geboren?**

484

Welke rol speelden de typisch Nederlandse energiebronnen wind en turf in de bloei van de economie in de Gouden Eeuw? Hoe uitzonderlijk was het niveau van

energieverbruik van de Republiek? In 1978 baarde een artikel van J.W. de Zeeuw opzien waarin hij betoogde dat de Gouden Eeuw in feite uit turf geboren was. Er is wel enig kritiek gekomen op deze visie. Dit besprekingsartikel hoopt een bijdrage te leveren aan dit debat.

Paul Luykx Een concept ondermijnd. Nieuwe literatuur over totalitarisme 500

Sinds de val van het Oost-Europees communisme lijkt het totalitarisme-concept aan een come-back te zijn begonnen. Maar wie naar de wetenschappelijke omgang met het begrip kijkt, ontdekt eerder een wereld van twijfel en discussie. Vooral historici dragen het nodige bij tot de ondermijning van het wijd verbreide begrip. Hoe houdbaar is het 'totalitarisme-concept'?

C.J. Lammers Acht is meer dan duizend. De jaarboeken van het RIOD nader beschouwd 530

De publicatie van het achtste jaarboek van het RIOD vormt een gereede aanleiding om naast deze laatste aflevering tevens de reeks als geheel te recenseren. Lammers gaat in op de waarde van een aantal cruciale bijdragen uit het laatste deel en komt in zijn algemene beoordeling van de reeds verschenen jaarboeken met een aantal behartenswaardige suggesties voor de toekomstige nummers.

BOEKBESPREKINGEN 537

Waarin onder andere:

Lettingck over **Van der Lem, Het Eeuwige verbeeld in een afgehaald bed. Huizinga en de Nederlandse beschaving**; Van Hooff over **Grimm, From feasting to fasting, the evolution of a sin. Attitudes to food in late antiquity**; De Hemptinne over **Leupen, Gods stad op aarde**; Haitsma Mulier over **Romano, Housecraft and statecraft. Domestic service in Renaissance Venice**; Van Deursen over **Marnef, Antwerp in the age of Reformation**; Boone over **Baumgartner, France in the sixteenth century**; Randerad over **Pichler, Die Wirtschaft der Lombardei als Teil Österreichs**; De Jong over **Thomas, Modern Japan. A social history since 1868**; Van Roon over **Furet, Het verleden van een illusie. Het communisme in de 20ste eeuw.**

KORTE AANKONDIGINGEN 582

INHOUD 110e JAARGANG 589